

1 Timoti

Nauəuə iətəm Pol təmaupən mətəi tuvən kəm Timoti

Nəghatiən əkuəkir rəha nauəuə u 1 Timoti

? Pəh təmətəi nauəuə u? Aposil Pol təmətəi nauəuə u.

? Təmətəi tətuvən kəm pəh? Təmətəi tətuvən kəm Timoti. Timoti in iətəm aluə kəti iətəm təmair e taun u Listra. Mamə rəhan in nəuaniləuis kəti rəha Isrel, kəni rəhan tatə in Ianihluə* kəti. Timoti in niəli kəti rəha Pol, kəni nian rəfin kətian əpəha ikin min matuəni pətigəm nanusiən təuvir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeikei pik Timoti, toll lanəha kəni in tətauin e Timoti məmə təhmen e nətin əhruahru.

? Natigiən təhro lanu nian təmətəi? Pol təmətəu məmə nəgətun eiuə nəuvein e niməfaki əpəha Efəsis, kəni mol in tahli=pən Timoti məmə otuvən mələhu əhruahru neiuəiən əha. Nəmə təhro, Timoti təmuva təhmen e pastə rəha niməfaki əha Efəsis, nati əpnəpin məmə in iətəm aluə əmə. Nəgətun eiuəiən min əha kautəgətun məmə nətəmimi okotəkeikei motətəu=pən nətəligiən rəhalah e noliən rəha nətəmimi o nosiən nəmiəgəhiən iətəm naunun tikə. Kəutəni məmə nətəmimi okotəkeikei motəhrun nipiətə nəghatiən oneuən min, kəni motol natimnati nəuvein iətəm ilah kəmutəni.

---

* : Nanihluə, Ianihluə – Afin-to e tiksineri.

?Təmətei nauəuə u o nak? Pol təmətei nauəuə u mətəni pətīgəm nətəligiən nəuvein rəhan kəm Timoti mətəfəri rəhan nətəligiən, kəni məmə otasiru e niməfaki rəha Efəsis. Pol tətəghati e noliən təuvir mīn rəha nəfakiən, mīne neruh viviən nətəm kəutəfaki. Kəni mətəni pətīgəm noliən təuvir mīn iətəm nətəmi asoli mīn rəha niməfaki mīne nəfaki mīn u okotohtəu=pən. Kəni naunun nəghatiən iətəm Pol təməni kəm Timoti tətəni məmə, in otəkeikei muva iətəmi təuvir kəti rəha noliən uək rəha Iesu Krīsto. Kəni rəhan noliən otəkeikei məhruahru vivi.

Pol təməni təuvir kəm Timoti

¹ Timoti. Iəu Pol, iətəni təuvir kəm ik. Kəni iəu aposil kəti rəha Krīsto Iesu mətəu-inu Uhgīn u iətəm təmosmiəgəh itah, mīne Krīsto Iesu iətəm tətəfa nuhuiniən, ilau əmə kəmuahli=pa iəu məmə iəköl uək u. ² Rəhalau nəhatətəiən e Krīsto təhmen-əhmen əmə, kəni tol lanəha, in təhmen=pən əmə məmə ik nətik pəhriən.

Pəh Uhgīn Tatə rəhatah ilau Krīsto Iesu, Iərməniḡ rəhatah, okuətuati e rəhalau nəuviriən kəm ik, kəni muasəkəhruin ik, kəni muələhu nəməlinuiən tətətiḡ ohnik.

*Pol təmolkeikei məmə Timoti otahtipəsīg
e nəḡətun eiua mīn*

³ Aupən ikin e nian iəmatuvən Masetoniə, kəni iəu iəməni kəm ik məmə iəu iəkölkeikei pik məmə onətətiḡ Efəsis, kəni rəhak nətəligiən tatöl əmə lankonu lan. Nətəmiimi nəuvein əha ikin kəutətiḡ nətəm ilah kəutəḡəu nəḡətuniən pəhriən rəha Uhgīn məutəḡətun nətəmiimi lan.

Mətəu ik onakahtipəsīg e lah məmə okəsotoliən noliən əha. ⁴ İlah okotəkeikei motəpəh noliən mīn əha iətəm kəutəni namsu eiüə mīn mautos nərgi lus mīn aupən mīn ikin mautol məmə nərgi lus mīn rəhalah təfəməh. Kəni okotəfəri ilah aru lan. Nəghatiən mīn əha kəutiüvi=pə əmə tıməti, mətəu inko kəsotasiruiən e nətəmimi məmə ilah okotəhrun nəlpəkəuiən rəha Uhgīn inu okotəhatətə əmə lan.

⁵ Mətəu nəua nəghatiən u rəhalau məmə nolkeikeiən tətəri e nikitəmah. Nolkeikeiən tətəri e niki iətəmi kəti nian noliən tərāh mīn rəfin iətəm təhrun məmə kəməutatig lan aupən, in təməpəh rəkis ilah, nikin təüvir vivi, kəni tətəhatətə pəhriən əmə e İesu. ⁶ Nətəmimi nəüvein kinotəpəh noliən əhruahru u, kəni ilah kinotəruru rəkis rəhalah suaru, mətəu kəutohtəu=pən nəghatiən alməli mīn əha. ⁷ İlah kotolkeikei məmə nətəmimi kəutəni məmə ilah koteinatig vivi e Lou rəha Uhgīn, mətəu ilah kəsotəhrun aginiən nıpəti nəghatiən iətəm kəutəni, nati əpnəpīn nīkilah təhti məmə kotəhrun agin.

⁸ Kitah kotəhrun vivi lou rəha Uhgīn məmə təüvir nəmə kitah kotəhrun vivi uək rəha Lou kəni mautohtəu=pən e noliən iətəm Uhgīn tolkeikei.†

⁹ Nian rəfin kitah okotəkeikei motəhrun məmə Lou təməsuvaian o nətəm kotəhruahru, mətəu Lou təmuva məmə otəgətun kəm nətəmimi məmə ilah nətəmimi rəha nol rahian: nətəm kəsotisiaian Uhgīn mine nol təfagə tərāh; nətəm rəhalah noliən

---

1:4 1Tim 4:7; Tait 1:14   † **1:8** Nəgətun eiüə mīn əha, nian rəfin kəutəghati pik e Lou. Kəni məutəni məmə ilah kəutəhruahru mətəu-inu ilah kotəhrun vivi Lou. Mətəu nol rah nati mīn, Uhgīn təməfən Lou kəm lah məmə Lou otəgətun ilah məmə ilah nətəm kotərah.   **1:8** Rom 7:12,16

tekæu-ekæu kætæuhlin næmtahlah o næfakiæn; nætæm kæmotuhamu ræhalah tatæ mine mamæ; nætæm kætuhuhamu æhanæh itæmi; ¹⁰ næman mine nipætan nætæm kinotol rækis marit, mætæu kautan æpnapin; næman kautit aru ilah min kæni nipætan kautit aru ilah min; nætæmimi kætælæs iætæmi kæti motaskælim mautol sælimin tæhmen e iol æhruin; mine nætæm kauteiuæ e nian kætæghati e kot; mine nætæm kauteiuæ æpnapin æmæ; mine nætæm kautol nolien tærah pisin min næuvein. Ðuæh, in nipæhriænien mæmæ Lou in ræha nætæmimi nætæm kautol natimnati ræfin æha iætæm tætarækin næghatiæn æhruahru min. ¹¹ Næghatiæn æhruahru min u, kætæni pætigæm nanusiæn tæuvir ræha næsanæniæn æhagæhag ræha Uhgîn, Uhgîn u iætæm tæuvir mæhruahru. Nanusiæn u in tæmæfa kæm iæu mæmæ iækæni pætigæm.

Pol nikin tæmagiæn o Kristo

¹² Iæu iætæni tagkiu kæm Kristo Iesu, Iærmæniḡ ræhatah, iætæm tætæfa næsanæniæn kæm iæu o uæk u, mætæu-inu in tateh iæu mæmæ iækaskælim vivi ræhan uæk mæsæpæhiæn, kæni in tæmælæhu=pa uæk u mætahli=pa iæu mæmæ iækol. ¹³ Aupæn iæmætæghati rah e nærgin, kæni iæmatoh nætæm kætæfaki matol tærah e Iesu. Nati æpnapin iæu iæmatol pau lanu lan, mætæu in tæmasæk ohniæu mætæu-inu iæmæsæni æhanæhiæn nipæhriænien lan, kæni iæmæruu mæmæ nati nak iætæm iæu iæmatol in tærah. ¹⁴ Mætæu nolkeikeiæn ræha Iærmæniḡ ræhatah in iahgin pik ohniæu, mapirækis nolien tærah min ræhak. Kæni tatætælmîn nikik o næhatætæiæn lan mine nolkeikeiæn iætæm tatsipæn e Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatiən tətəni pəhriən, kəni kitah kotəkeikei motəni nīpəhriəniən lan: Krīsto Iesu təmuva e nəhue niftəni məmə otosmiəgəh nətəm kotərah. Kəni iəu iətəmi iəkərah aɡin mapirəkis rəfin ilah. ¹⁶ Mətəu Uhgın təmasək ohniəu, iətəm iəkərah aɡin, təhmen e nəmtətiən kəti iətəm tətəgətun məmə nətəligiən rəhan təfəməh, naunun tikə, tatuvən o nətəm kotərah, pəh nətəmimi nəuvein koteruh kəni məhuərisig e suaru kətiəh əmə məmə okotəhatətə e Iesu kəni in tosmiəgəh ilah məfən nəmiəgəhiən itulin kəm lah. ¹⁷ !Kotəni-vivi Uhgın! Pəh kotisiai Uhgın rəhatah. In Iərməniɡ itulin; in təsimisiən; kəseruhiən in; kəni in pišin əmə in Uhgın. Pəh kotəfəri nərgin tatuvən matuvən matuvən naunun tikə. Əuəh.

¹⁸ Kəni inəha nətik Timoti. Inu rəhak nəghatiən təhmen=pən e nəghatiən rəha iəni min nətəm kəmutəni kəm ik aupən. Ik onəkəkeikei maskəlim nəghatiən min əha pəh tol rəham nətəligiən təskasik, kəni ik onəkəluəgin vivi e nəluəginien rəha nəhatətəiən. ¹⁹ Askəlim rəham nəhatətəiən təskasik, kəni ol nolien iətəm ik nəkəhrun məmə in təhruahru e nəhmti Uhgın. Mətəu nətəmimi nəuvein ilah kautol nolien nəuvein iətəm ilah kotəhrun məmə tərah, kəni kəmotərəkin rəkis rəhalah nəhatətəiən, təhmen e iətəmi kəti təmləfən nəgəu təri e nimas təhapu-əhapu aɡin mərah. ²⁰ Suah mil u Haemeneəs mine Aleksantə ilau kəmian motol kətiəh əmə ilah nətəmi min u. Iəu inegəhan=pən rəkis e lau e nəhlmī Setən məmə okuəhrun məmə okuəkeikei məsuəni rahien Uhgın.

2

Nolian rəha nəfakiən

¹ Nati aupən iətəm iəkolkeikei məmə iəkəni, in tol lanu lan. Iəu iətəni əskasik kəm təmah məmə itəmah nəkotəkeikei motəfaki kəm Uhgın o nətəmimi rəfin, kəni motəni tagkiu kəm Uhgın o natimnati iətəm in təmol ilah. ² Kəni e nian rəfin itəmah onəkotəkeikei mautəfaki o nətəm kəutarməniḡ mine nətəmi asoli min rəhatah məmə kitah rəfin okotatiḡ e nəməlinuiən kəni motatiḡ mətḡ, pəh kitah kotisiai vivi Uhgın kəni rəhatah naliuəkiən in təhruahru. ³ Nolian rəha nəfakiən min u in təuvir pik, kəni in otol Uhgın Iosmiəḡəh rəhatah nikin otagiən lan. ⁴ Uhgın u, in tolkeikei məmə otosmiəḡəh nətəmimi rəfin, kəni molkeikei məmə ilah okotəhrun motəni nḡpəhriənən e nəghatiən pəhriən rəhan.

⁵ Otəfaki o nətəmimi rəfin məmə ilah okotəhatətə e Uhgın mətəu-inu Uhgın kətiəh əmə tətatiḡ, kəni suah kətiəh əmə tətəhtul in suaru o nosiən nətəmimi muvən motol kətiəh ilah Uhgın, iətəmimi əha Kristo Iesu. ⁶ E nian əhruahru, in əmə təməfa rəhan nəmiəḡəhiən o nətəouiən suaru rəha nətəmimi rəfin məmə otitis ilah e təfagə tərah rəhalah. Kəni inu tətəḡətun məmə Uhgın tolkeikei məmə otosmiəḡəh nətəmimi rəfin. ⁷ Kəni e nəghatiən əha, Uhgın təməfəri iəu məmə iəu aposil kəti rəhan o nəni pətiḡəmiən nanusiən təuvir u kəm Nanihluə* min, nətəmimi nətəm kəsəniə məmə nətəm Isrel, kəni təməfəri iəu məmə

2:6 Rom 3:29-30; Kəl 1:4

* **2:7** Nanihluə, Ianihluə – Afın-to e tiksineri.

iægætun kæti ræha næhatætæian pæhriæn. Iæu iatæni pæhriæn, iæseiuaëian.

⁸ Kæni ikin min ræfin, iækolkeikei mæmæ næman okotæghati kæm Uhgin e næfakiæn. Kæni nian kautæfæri næhlmilah mæmæ okotæfaki kæm Uhgin, iækolkeikei mæmæ næmiægæhian ræhalah otæhruahru, kæni nikilah tæсахmæian, kæni mæсотahian ilah min.

⁹ Kæni iæu iækolkeikei mæmæ niþetan u næfaki min okæhuvæn e ræhalah napæn iætæm tæhruahru kæni mætæhtærain vivi ilah, mæсотiuvian nætæligian ræha næman, kæni mæсотolian mæmæ nætæmimi okoteh o næfærian. Kæni ilah kæсотolian næuanulah mæmæ okotæfæri ohni. Kæni ilah kæсæhuvænian e nætimnati min o niuvian nætæligian ræha nætæmimi, iatæni nætimnati min tæhmen=pæn e napæn min iætæm næhmtilah tiækis, uæ nati kæti kæmol e aien u kol tætoraip-oraip, uæ nati kæti kæmol e peræl inu kæpiel iætæm næhmtin tiækis. ¹⁰ Mætæu iækolkeikei mæmæ niþetan u næfaki min, ræhalah nætæligian otæсuvænian o malæ-malæ ræha niþetilah mæmæ okeruh, mætæu okotol malæ-malæ e næmiægæhian ræhalah, inæha ilah okotol nolian min iætæm otasiru e nætæmimi, nolian min iætæm tæhruahru o niþetan nætæm kæutæni mæmæ ilah kæutæfaki kæm Uhgin.

¹¹ Nian næman okotægætun e nimæfaki, niþetan okotækeikei mautætælig mæсотagætian, kæni motækeikei motosiahu ilah, kæni motisiai nægætun min, kæni motætæu=pæn nægætun min æha nætæm kæutægætun. ¹² Iæu iæsegæhanian e niþetan mæmæ okotægætun kæni motarmæniḡ e næman. Ilah okotækeikei mæсотagætian, ¹³ mætæu-inu aupæn ikin,

---

2:7 Uæk 9:15; Kæl 2:7-8; 2Tim 1:11   **2:9** 1Pitæ 3:3-5   **2:10** 1Tim 5:10   **2:12** 1Kor 14:34

Uhgīn tēmaupēn mol Atēm, uārisig ikīn tēpanol Iv.
¹⁴ Kēni sēniāmē Atēm u Setēn tēmeiuē lan aupēn
 kēni tol nēuiān, mētēu Iv u tēmōl nēuia Setēn
 kēni matgēhli lou rēha Uhgīn. ¹⁵ Mētēu Uhgīn
 otosmiāgēh nīpētān nian ilah kautol āhruahru
 uāk rēhalah, inu nemākian mīne neh vivian
 kēlkālēh mīn. Mētēu ilah kotākeikei mētāskēlim
 āskasik nolian rēha nēhatētēian, mīne nolian
 rēha nolkeikeian nētēmimi, mīne nolian rēha
 nēmiāgēhian iētēm tēhruahru.

3

Nētēmi asoli mīn rēha nimāfaki

¹ Inu nēghatian tētēni pēhriān mēmē, “Nēmē
 iētēmimi kēti tolkeikei mēmē in otuva iētēmi asoli
 kēti rēha nimāfaki, kēni uāk u, in uāk tēuvīr agīn
 kēti iētēm in tolkeikei.”

² Kēni iētēmi asoli tol lanēha:

okākeikei kēseh-pēniān nolian tērah kēti lan;

in mēsōl-pēniān rēhan pētān;

in tēhrun nēni aruiān e nīkin mēmē otēpēh

nolian natimnati iētēm tērah kēni mol ēmē nati

iētēm tēuvīr;

tatol natimnati e nēhrunian;

kātisiāi in;

tateh vivi nētēmimi nētēm kautēhuvēn iman

ikīn;

in iēgētun tēuvīr kēti;

³ sēniāmē iētēmimi kēti rēha napīsiān uē nēhtian

itēmi;

mētēu in iētēmi mētīg;

2:13 Jen 2:7,21-22; 1Kor 11:8-9

2:14 2Kor 11:3; Kēl 3:1-6

2:15

Jen 3:6-16

səniəmə in iətəmi rəhan nəghatiən titatiperəh pik təhmen e kaluəluə;

nikin təsuvən pikien e məni;

⁴ in otəkeikei mətarmənig vivi e rəhan min, kəni mol məmə rəhan kəlkələh min kautol nəuian mautisiai vivi. ⁵ Mətəu nəmə in təruru narmənig viviən o rəhan min, kəni in otəhro əhanəh marmənig e niməfaki rəha Uhgın?

⁶ İətəmimi tətəhatətə vi əmə e İesu, in təsəhmenian məmə otos uək u, mətə in tətəfəri pik in, kəni Uhgın tol nalpiniən kəm in təhmen e inəha təmol e Setən u iəfəri pik.

⁷ Kəni iətəmi asoli, rəhan nolien otəkeikei məuvir məhruahru məmə nətəm kəsotəfakiən okotəni məmə in iətəmi təuvir. Nəmə təsoliən, mətə nəuanikulu rəha Setən toh pikin, kəni nərgin otərah.

*Dikon min,
nətəm kəutasiru e niməfaki*

⁸ E nolien əhmen əmə, dikon min, rəhalah nəmiəgəhiən otəkeikei məhruahru vivi, kəni məutəni əmə niyəhriənian e nian rəfin. Nətəm kəutapis uə kotolkeikei pik məni, kəsotəhmenian o naskəlimian uək u. ⁹ İlah nətəmimi nətəm kotəhrun məmə nolien tərah kəti təsatigian e lah, kəni mautaskəlim əskasik nəghatiən pəhriən min rəha İesu Kristo iətəm Uhgın təmol əpu. ¹⁰ Nətəmimi kotol lanəha, niməfaki otəkeikei makil vivi rəhalah nəmiəgəhiən, nəmə kəseh-pəniən nati kəti tərah e lah, kəni ilah okotos uək rəha dikon.

11 Kəni təhmen-əhmen əmə, nīpətan rəha dikon mīn,* ilah mīn okotəkeikei motol rəhalah nəmiəgəhiən təhruahru vivi. Təsəuviriən məmə ilah nīpətan nətəm kəutəni nīkalitəmi, uə nīpətan rəha napisiən, mətəu ilah nīpətan nətəm nətəmimi kəutəhatətə e lah e nian rəfin.

12 Suah kəti iətəm tatos uək rəha dikon, in otəkeikei mos rəhan pətan kətiəh əmə, kəni in otəkeikei mətarməniğ vivi e rəhan mīn kəlkələh mīn mīne rəhan lahuənu. 13 Nətəmimi nətəm kautol vivi uək rəha dikon, nərgilah in təuvir lan, kəni rəhalah nətəliğhiən in otəskasik pīk o naskəlimiən nəhatətəiən rəhalah e Krīsto Iesu.

Nəukəti nəhatətəiən rəhatah

14 Rəueiu əha, nian iətətəi nauəuə u kəm ik, nīkik tətəhti məmə, otəsuvəhiən kəni iəkuvnə meruh ik. 15 Mətəu nəmə iəsuvnə uəhaiən, kəni nauəuə u in otəni natimnati rəfin iətəm kitah nenətə Uhgīn okotohtəu=pən. Inu kitah u nətəm kəutəfaki, kəni Uhgīn rəhatah tətəmiəgəh mətatig naunun tikə. Kitah nətəm kəutəfaki u kəutaskəlim nəghatiən pəhriən, kəni mauteh vivi. 16 Nīpəhriənhiən, nəghatiən pəhriən rəha Iesu Krīsto iətəm Uhgīn təmol əpu, in nati apispis iətəm in iahgin, kəni tol lanəha:

Krīsto in təmuva iətəmimi kəni nətəmimi kəmoteruh.

Kəni Narmīn Rəha Uhgīn tətəgətun vivi məmə Iesu təhruahru vivi pīk.

Kəni nagelo mīn kəmoteruh in.

---

* **3:11** Suaru keiu o nəuhliniən nəghatiən u “nīpətan” e fes u. 1. Nīpətan rəha dikon mīn 2. Nīpətan nətəm kautos uək rəha dikon.

3:11 Tait 2:3

Kəni nətəmimi kəutəni pətīgəm nanusiən təuvir
 rəhan kəm nətəmimi ikin pişin pişin min.
 Kəni nətəmimi rəha nəhue niftəni u kəutəhatətə
 lan.
 Kəni Uhgın təmos muvən ilis e neai mətatig ilau
 min.

4

Nəgətun eiuə min

¹ Narmın Rəha Uhgın tətəni pətīgəm vivi məmə
 e nian min uərisig Iesu otəpanuva lan, nətəmimi
 nəuvein okotəpəh nıtəu-pəniən nolien pəhriən
 rəha nəhatətəiən e Uhgın. İlah okotohtəu=pən
 narmın eiuə min kəni motohtəu=pən nəgətuniən
 rəha iərmis min. ² Nəgətuniən min əha kautsipən
 e nəgətun min nətəm kəutəni məmə rəhalah
 nəghatiən in nıpəhriəniən, mətəu ilah kəuteiuə,
 kəni məsotoliən nati iətəm kəutəni. Nətəmi min
 əha, nətəligiən rəhalah tekəu-ekəu agın, kəni
 kınotəruru nakiliən məmə nəghatiən pəhriən iə,
 kəni nəghatiən eiuə iə. ³ İlah kəutəgətun nətəmimi
 məutəni məmə okəsotoliən marit, kəni məutəgətun
 ilah məmə okəsotuniən nauəniən min nəuvein.
 Mətəu Uhgın təmol nauəniən min əha məmə
 okotun ilah. Kəni kitah u kəutəfaki kotəhrun
 nıpəhriəniən, kotəhrun nosiən, motəfaki motəni
 tagkiu kəm Uhgın ohni, kəni motun, ⁴ mətəu-inu
 natimnati rəfin iətəm Uhgın təmol ilah kotəuvir
 əmə. Nati kəti tikə məmə okəsotuniən. Kitah
 kotəhrun nuniən natimnati rəfin nəmə kitah
 kotəfaki motəni tagkiu kəm Uhgın ohni, ⁵ mətəu-
 inu Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə ilah kotəuvir,

3:16 Mak 16:19; Kol 1:23; 1Jon 2:18   **4:3** Jen 9:3; Rom 14:6; 1Kor
 10:30-31   **4:4** Jen 1:31

kəni kitah kəutəfaki ohni. Kəni rəueiu, nauəniən mɪn əha kotəuvir əmə.

Ioluək təuvir rəha Kristo Iesu

⁶ Nəmə nətəni pətigəm nəghatiən u kəm pi-atah mɪn mine nəuvinitah mɪn, kəni ik ioluək təuvir kəti rəha Kristo Iesu. Kəni tətəgətun məmə ik iətəmimi kəti iətəm natun nəghatiən təuvir mɪn rəha nəhatətəiən mine nəgətuniən əhruahru, kəni mətəmiəgəh lan, kəni rəham nəmiəgəhiən tətəu=pən nəghatiən rəfin mɪn əha.

⁷ Əpəh, sətəligiən e nəghatiən eiuə mɪn iətəm nətəligiən rəha Uhgɪn tikə lan, nəghatiən mɪn təhmen e namsu əpnəpɪn mɪn iətəm nɪpətɪn tikə. Mətəu əgətun aru rəham nəmiəgəhiən məmə tətəu=pən Nauəuə Rəha Uhgɪn. ⁸ Noliən rəha neruh viviən nɪpətɪm məmə in otəsanən, in təuvir o natimnati mɪn nəuvein, mətəu nəmə natəgətun aru rəham nəmiəgəhiən e noliən rəha Uhgɪn, kəni in təuvir məmə otasiru e natimnati rəfin e nəmiəgəhiən rəha nəhue niftəni u, mine rəha nəmiəgəhiən itulɪn.

⁹ Inu nəghatiən tətəni pəhriən, kəni kotəkeikei motəni nɪpəhriəniən lan. ¹⁰ Konu kitah kautol pik uək o nəgətun aruiən rəhatah nəmiəgəhiən e noliən əha, mətəu-inu kinotəhatətə rəkis e Uhgɪn u tətəmiəgəh kəni mətətig itulɪn, kəni in Iosmiəgəh mətəhan nəhlmɪn kəm nətəmimi rəfin, mətəu in tatosmiəgəh əmə nətəmi mɪn u nətəm kəutəhatətə lan.

¹¹ Əgətun natimnati mɪn əha kəm nətəmimi, kəni məni=pən kəm lah məmə okotəkeikei mau-tohtəu=pən. ¹² Segəhanian lam məmə nətəmimi

okoteh iahu ik mətəu-inu ik iətəm aluə əmə kəti. Mətəu ol rəham nəmiəgəhiən təhruahru vivi məmə nətəmimi okoteruh məmə ik iətəm təmiməhtə, kəni ilah kotəhrun nitəu-pəniən ik e nəghatiən mīn, mīne naliuəkien, mīne nolkeikeien, mīne nəhatətəien, mīne nol əhruahruien. ¹³ Ol natimnati mīn əha, kəni nati kisil mīn əha ikin. Onəkəkeikei mol vivi ilahal mətəuarus iəkuvnə: afin Nauəuə Rəha Uhgīn kəm nətəmimi, kəni məni pətigəm Nauəuə Rəha Uhgīn, kəni məgətun Nauəuə Rəha Uhgīn. ¹⁴ Timoti. Uhgīn təməfinə rəhan nəsanəniən kəm ik o nolien uək rəhan nian eldə mīn rəha niməfaki kəmotələhu=pən nəhlmiləh lam, kəni iəni mīn nəuvein rəhalah kəmotəni pətigəm nəghatiən iətəm Uhgīn təməni lam. Səpəhiən nəsanəniən əha, mətəu ol uək rəha Uhgīn lan.

¹⁵ Ik onəkəkeikei matol uək mīn u, kəni rəham nətəligiən otəkeikei mətətig əskasik e natimnati mīn u pəh nətəmimi kotəhrun nehien məmə rəham nəmiəgəhiən mīne rəham uək tateviə vivi. ¹⁶ Ateh vivi nolien mīn e nəmiəgəhiən rəham, kəni ol rəham nəgətuniən məmə in tətəhruahru e nian rəfin. Onəkəkeikei mətəlkut əskasik məmə onəkol natimnati mīn əha, mətəu-inu nəmə nəkol, kəni onəkosmiəgəh itəmah nətəm kəutətəlig lam.

5

*Nolien rəha nisaiən
o nəghatiən kəm nətəmimi*

¹ Sagət əskasikiən e nauəhli mīn, mətəu əghati kəm lah e nisaiən məmə nəkiuvi rəhalah nətəligiən, təhmen əmə məmə ilah rəham tatə

əhruahru mɪn. E noliən kətiəh mɪn əmə, ol təhmen əmə kəm nətəm aluə təhmen əmə məmə ilah piam əhruahru mɪn. ² Əghati mətig e nisiaiən kəm nɪpətauəhli mɪn təhmen məmə rəham mamə əhruahru mɪn. Rəham nəghatiən mine noliən mɪn kəm nɪpətan mɪtə otəkeikei məhruahru aɡin, təhmen məmə ilah nəuvɪnim mɪn.

Noliən rəha neruh viviən nɪpətəlimis mɪn

³ Niməfaki otəkeikei mateh vivi nɪpətəlimis mɪn u kəmimɪs ərin ilah, kəni iətəmi kəti tikə mə otateruh ilah. ⁴ Mətəu pətəlimis kəti u nenətin mɪn əha ikin uə namipɪn mɪn əha ikin, ilah okotəkeikei motaupən motəhrun məmə uək rəha nətəm kəutəfaki, ilah okotaupən motəh vivi aru rəhalah mɪn. Noliən u təhmen əmə məmə kəutəfən nɪtai nati kəm mamə mine tatə mine kəha mɪn, kəni nati u tatol niki Uhgɪn tətəɡiən ohni.

⁵ Mətəu pətəlimis iətəm tətətig pɪsɪn aɡin əmə, iətəmiimi tikə o neruhiən, in tətələhu=pən əskasik rəhan nuhuinən tətətig e Uhgɪn. Inəha e nian rəfin, lapɪn mine e nərauiə, in tətəfaki kəm Uhgɪn məmə otətəsiru lan. Pətəlimis tol lanəha, təhruahru aɡin məmə niməfaki otəsiru lan. ⁶ Mətəu pətəlimis u tətətəlig pɪk e natimnati rəha nɪftəni o nətəuiən təuvɪr lan, in tətəmiəɡəh, mətəu e narmin in tinimɪs rəkis. ⁷ Ik onəkeikei mənɪ=pən nəghatiən mɪn əha kəm niməfaki məmə ilah okotəkeikei motol pəh nətəmiimi kəsətəni rahiən ilah. ⁸ Suah kəti otəkeikei meh vivi rəhan mɪn, kəni maupən meh vivi rəhan əhruahru mɪn. Mətəu nəmə in təsolien, tətəɡətun məmə təməuhlin nəmtahn e noliən rəha nəfakiən, in tərəh mapirəkis iətəm təsəfakiən.

⁹ Nəmə nəkətei=pən nərgi pətalimis kəti e nauəuə rəha nasiruiən məmə niməfaki otasiru lan, rəhan nu in otəkeikei mos sikiste, pətan u təmətatiḡ vivi ilau rəhan u iərman. ¹⁰ Kəni in pətauəhli kəti iətəm nətəmimi kautiṣiai in o rəhan noliən təuvir mine nasiruiən min iətəm in tatol, təhmen məmə in tateh vivi rəhan nəsualkələh; kəni nian iapispis min okəhuva iman ikin, tatol təuvir kəm lah; kəni matosiahu aru in mətəsiru e nətəm kautəfaki;* kəni mətəsiru e ianrah; kəni rəhan nətəligiən təskasik məmə otol uək min iətəm təuvir.

¹¹ Mətəu sətei-pəniən nərgi pətalimis min nətəm kəsotəpətauəhli əhanəhiən e nauəuə rəha nasiruiən, mətəu-inu uərisig nəmə nətəligiən rəha nol minien marit tinuva məskasik e nikilah e Kristo, kəni ilah kotəni məmə okotol min marit. ¹² Kəni Uhgın in otakil mol nalpiniən kəm lah mətəu-inu kəmotatḡhli rəhalah nonauvil iətəm kəmotol kəm in aupən.† ¹³ Kəni nati tərəh kəti min, mətə ilah kotəlpah kəni motos noliən rəha nuvəniən e nimə min rəfin mautəni nəghatiən iətəm niḡətın tikə. Uərisig ilah kəhuva motərah pik o nosiən musmus e nəghatiən rəha iətəpisin, kəni ilah kotalkeikei məmə okotəni pik nəghatiən rəha nətəpisin, kəni ilah kəutəni nəghatiən min nəuvein iətəm təsəhmenien məmə okotəni. ¹⁴ Kəni

---

* **5:10** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “Kəni tətəikuas e nəhiki nətəmimi rəha Uhgın.” — Noliən əha tətəḡətun məmə in pətan kəti tatosiahu aru in; kəni nikin tagiən o nasiruiən e nətəmimi. † **5:12** E nian əha, pətalimis min nəuvein kəmos nonauvil rəhalah kəm Uhgın məmə okəsotoliən marit, kəni ilah okol əmə uək rəha niməfaki. Kəni nəmə pətalimis kəti tolkeikei məmə in otol min marit, kəni in otatḡhli rəhan nonauvil iətəm təmol kəm Uhgın. **5:13** 2Təs 3:11

iəu iətəni kəm nīpətan mitə mīn kəmimīs ərin ilah məmə təuvīr ilah okotol mīn marit, kəni motos nətīlah mīn, kəni moteh vivi ilah. Kəni nəmə kotol lanəha, kəni məsotəfəniən nəua nīmahan kəm tikimīr məmə okotəni rah itah. ¹⁵ Mətəu pətalimīs nəuvein kīnotalelin ilah e suaru təuvīr kəni mīnautohtəu=pən Setən.

¹⁶ Nīpətan mīn u kəutəfaki okotəkeikei mauteruh vivi pətalimīs mīn rəhalah, məsotəhlman-pəniən e lah kəm nīməfaki məmə oteruh ilah. Kəni nīməfaki in otateruh əmə pətalimīs mīn u rəhalah nətəmimi kohkə aɡin məmə okauteruh ilah.

Uək rəha nətəmi asoli rəha nīməfaki

¹⁷ Eldə mīn nətəm kəutarməniɡ vivi e uək rəha nīməfaki, nīməfaki otəkeikei mīsiai ilah, kəni motətəou ilah. Kəni nəɡətun mīn mīne nətəm kəutəni pətīɡəm Nauəuə Rəha Uhgīn, ilah kəutəhtul aupən məmə okīsiai ilah kətəou ilah. ¹⁸ Mətəu-inu Nauəuə Rəha Uhgīn tətəni məmə, “Nian nati miəgəh kəti tatol rəham uək, kəni nakəkeikei maugīn.” † Kəni tətəni mīn məmə, “Nian iətəmi kəti tatol uək, mətəu okəkeikei kətəou in lan.”

¹⁹ Sətəliɡiən e nəghatiən rəha iətəmimi kətīəh əmə iətəm tətəni məmə eldə kəti rəha nīməfaki təmōl nolīən tərāh, mətəu nəmə iətəmimi keiu uə kisil kəhləni, kəni nətətəliɡ e rəhalahal nəghatiən.

5:14 1Kor 7:9 † **5:18** Nəghatiən əhruahru rəha Kris tətəni məmə, “Nian kau kəti tatol uək rəham tateviɡ-eviɡ e nəua wit, kəni nəmə tolkeikei məmə otun kəti, kəni səlīs-ərainiən nohlīn.” Eruh mafin e tiksīnəri e nolīən rəha nətəm Isrel e nolīən uək e wit. Pol tətəghati e nati miəgəh, mətəu nīpəhrīəniən, nīpətī nəghatiən tətəghati e nətəmimi. **5:18** Dut 25:4; Mat 10:10; 1Kor 9:9 **5:19** Dut 17:6; 2Kor 13:1

20 Kəni nəmə iətəmi asoli kəti rəha niməfaki tatol nati kəti tərəh, kəni nətagət əskasik lan e nəhmti nətəmimi rəfin rəha niməfaki, kəni tol lanəha nətəmimi okotəgin e noliən nati tərəh min.

21 E nəhmti Uhgın, mine Iesu, mine nagelo min iətəm Uhgın təmitəpin rəkis ilah, iəu iətəni əskasik kəm ik məmə ik onəkəkeikei mətətəu=pən nəghatiən rəhak e noliən iətəm in təhruahru. Ik onəsoliən noliən kəti kəm iətəmi kəti, kəni matig mol noliən pişin min kəm iətəmi kəti min. Mətəu onəkol təhmen-əhmen əmə kəm lah rəfin.

22 Səfəri uəhaiən iətəmi kəti məmə in otos uək kəti rəha niməfaki, inu mə nəkotələhu=pən nəhlmitəmah motəfaki lan. Mətəu-inu nəmə in iətəmi kəti iətəm rəhan əha ikın noliən tərəh, kəni rəhan noliən tərəh otatig lam, təhmen lanu məmə ik min nəmos rəhan noliən tərəh. Mətəu ol əmə rəham nəmiəgəhiən tətəuvir vivi mətəhruahru e nian rəfin.

23 Səmnim əməiən nəhu. Os wain nəuan nəuветin mol o rəham nimisiən, pəh otasiru e nərfəm.

24 Nətəmimi nəuvein kitah rəfin kotəhrun məmə ilah nolrah nati, kəni kotəhrun məmə Uhgın otol nalpiniən kəm lah. Mətəu nətəmimi nəuvein min, rəhalah təfagə tərəh tətəhluaig əhanəh əha rəueiu, mətəu uərisig okəpaneruh.

25 Kəni təhmen-əhmen əmə, nian tepət uək təuvir min, kitah kotəhrun əmə. Mətəu nəuvein əha ikın iətəm kəutəhluaig əha rəueiu, mətəu niyəhriəniən, okəmaneruh ilah.

6

Nolian əhruahru o slef mın

¹ Slef mın nətəm kəutəfaki okotəkeikei motisiai nətəmi asoli mın rəhalah. Nolian əha in otahtipəsıg e nətəmimi u kəsotəfakiən məmə kəsotəni rahian nərgi Uhgın, mine nəgətuniən rəhatah. ² Mətəu slef mın nətəm rəhalah nətəmi asoli ilah mın nəfaki, ilah okəsotolian nolian əha u kotəni məmə, “Ei. İətəmi asoli əha in piatah əmə kəti,” kəni ilah məsotisiai vivian. Mətəu ilah okotəkeikei motol əhruin pik nati kəm lah e nikilah pəhriən, mətəu-inu rəhalah nətəmi asoli mın ilah nəfaki mın nətəm noluək mın kotalkeikei ilah.

*Nəgətuniən neiuəian mın
mine natimnati vivi mın pəhriən*

Natimnati mın u, ik onəkəkeikei mətəgətun nətəmimi lan. Kəni e nian rəfin, ik onəkəkeikei mətəghati əskasık kəm lah o nitəu-pəniən.

³ Mətəu nətəmimi nəuvein kəutəgətun nəghatiən nəuvein iətəm tol pisin e nəghatiən əha rəhak, kəni ilah kəutəni məmə nəgətuniən rəha İərməniğ rəhatah İesu Krısto, in neiuəian, mautəni məmə nəgətuniən rəha nolian rəha nəmiəğəhiən iətəm Uhgın tolkeikei, in neiuəian. ⁴ Nətəmimi mın əha kautol lanəha ilah kəsotəhrun aginian nati kəti, kəni ilah nətəm kəutəfəri pik ilah. İlah kəutalməli o nuvəniən məghati pik o nəghatiən mın iətəm tatiuvi=pa niəməha, o nəghatiən mın iətəm nətəmimi kəutəməki e lah mın ohni. Nolian u in tatol nətəmimi kəutitğarah ilah mın, kəni məutəhapu-əhapu ilah mın, kəni məutəghati rah e nərgilah mın, kəni məutətəlig rah e lah mın.

⁵ Kəni e nian rəfin ilah kautol timəti. Inu noliən rəha nətəmimi nətəm rəhalah nətəligiən tərəh, ilah kəutəluei e nəghatiən pəhriən. Ilah, nīkilah təhti məmə noliən rəha nəhatətəiən e Uhgīn in noliən kəti o nosiən məni mine nautə mīn.

⁶ Mətəu nati təuvir pik səniəmə kitah kautos məni mine nautə. Nati təuvir pik məmə kitah okotaliuək e noliən iətəm Uhgīn tolkeikei. Kəni məutagiən əmə, nati əpnapīn nəmə rəhatah nautə təkəku uə tepət, ⁷ mətəu-inu nian kitah kəmotair=pa e nəhue niftəni u, kəni kəməsotosiən nati kəti məhuva. Kəni e nian okohmīs lan, ko kəsotos mīniən nati kəti mohtəlig. ⁸ Mətəu nəmə niġtah nauəniən mine napən təhmen əmə, kəni kitah kotagiən.

⁹ Nətəmimi nətəm kotalkeikei pik məmə rəhalah nautə otepət, timətig əmə o lah məmə okotol noliən tərəh mīn tepət. In təhmen=pən e nalig kəti iətəm otələs ilah e nəuan nalməliən rəha nərahīən, kəni ilah kotalkeikei məmə okotol natimnati tepət rəha nalməliən, kəni natimnati tepət iətəm tərəh o lah. Kəni nolkeikeiən rəha natimnati tərəh mīn əha okotərəkin-ərəkin nəmiəgəhiən rəhalah. ¹⁰ Mətəu-inu noliən rəha nolkeikei pikiən məni, in nəukəti natimnati tərəh tepət. Kəni nətəmimi nəuvein ilah kautəhtul iəkīs o nitəu-pəniən suaru u, kəni ilah kīnəhuvən rəkīs isəu o noliən rəha nəhatətəiən, kəni ilah kautol natimnati mīn nəuvein iətəm tətərəkin aru nīkilah, kəni kautos nərahīən tepət lan.

Nəghatiən təuvir rəha Pol tatuvən kəm Timoti

6:5 2Tim 3:8; 4:4; Tait 1:14   **6:6** Fil 4:11-12; 1Tim 4:8; Hip 13:5
6:7 Job 1:21   **6:10** Efəs 5:5

¹¹ Mətəu ik Timoti, iətəmi rəha Uhgın, aıu=pən isəu o noliən tərəh mın əha. Ik onəkəkeikei malkut pik o nitəu-pəniən noliən əhruahru, iətəm Uhgın tolkeikei. Rəham nəhatətəiən otəkeikei məskasık, kəni ik onəkəkeikei mólkeikei nətəmimi. Askəlim əmə rəham nəhatətəiən lanko, tatuvən naunun tikə. Kəni onəkeikei muva ik iətəmi mətig kəti.

¹² Onəkəluagin vivi e nəluaginian rəha nəhatətəiən. Kəni maskəlim vivi nəmiəgəhiən itulin iətəm Uhgın təmauin lam ohni. Aupən rəkis, in təmauin lam ohni nian nəməni pətigəm nəhatətəiən rəham e İesu e nəhmti nətəmimi tepət.

¹³ E nəhmti Uhgın, iətəm tətəfa nəmiəgəhiən kəm natimnati rəfin, kəni e nəhmti Krısto İesu iətəm təməni pətigəm vivi nəghatiən pəhriən e nəhmti Pontias Pailət, iətəghati əskasık kəm ik lanu lan: ¹⁴ Ol natimnati mın u, kəni məsəpəhiən kəti mətəuarus=pən İərmənig rəhatah İesu Krısto otuva ¹⁵ e nian əhruahru iətəm Uhgın təməni. Uhgın iətəm kitah okotəkeikei mautəni-vivi e nian rəfin, in pisin əmə tətərmənig e natimnati rəfin. In Kig rəha kig mın rəfin, kəni İərmənig rəha iərmənig mın rəfin. ¹⁶ In əmə təsimisiən mətətig itulin, rəhan nətuəuinian tikə, kəni naunun tikə. İkin tətətig ikin, nəhəgəhəgiən tasiə matitəlau lan, kəni ko kəsaniən iuəkır ohni. Suah kəti təseh əhanəhiən in, kəni ko iətəmi kəti təsəhrunian nəhiən nian kəti. Nian rəfin kitah okotəkeikei motisiai in, kəni mətəni pətigəm rəhan nəsanəniən mine narmənigiən mautəhuvən mautəhuvən naunun tikə. Tol lanəha lan. Əuəh.

Nəfaki mın u rəhalah nautə tepət

¹⁷ Əghati əskasik kəm nətəm kautəfaki nətəm rəhalah nautərəha nəhue niftəni u tepət. Əni məmə ilah okəsotəfəri pikiən ilah, kəni kəsotəhatətəiən e rəhalah məni u tepət. Məni in rəha rəueiu əmə, mətəu olauig mine tikə mīn. Ilah okotəkeikei motəhatətə əmə e Uhgīn iətəm tətəfa natimnati təuvir tepət kəm tah məmə kitah okotətəu təuvir lan. ¹⁸ Əghati əskasik kəm lah məmə rəhalah nolien təuvir mīn, mine rəhalah nasiruiən təuvir mīn otepət. Kəni nikilah otəkeikei magiən o nətuation kəm nətəmimi. ¹⁹ E nolien əha, in təhmen məmə ilah kautələhu natimnati təuvir mīn tepət, təhmen=pən əmə məmə kəmotasə təuvir o nəmiəgəhiən iətəm otəpanuva. Kəni ilah kotəhrun nosiən nəmiəgəhiən, iətəm nəmiəgəhiən pəhriən.

Naunun nəghatiən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onəkəkeikei mateh vivi natimnati mīn iətəm Uhgīn təmələhu=pən rəkis e nəhlməm. Əpəh kəni məhtul isəu o nəghatiən mīn iətəm nīpətīlah tikə kəni kəsotəfəniən nisiaiən kəm Uhgīn, kəni nəghatiən mīn iətəm kəsotəhruahruian e Nauəuə Rəha Uhgīn. Nəghatiən mīn əha kətəni məmə kautəfa nəhruniən, mətəu kəpə, kauteiuə. ²¹ Mətəu nətəmimi nəuvein kautəhuərisig e nəghatiən eiuə mīn əha, kəni mīnotəmkarəpen e suaru rəha nəhatətəiən pəhriən. Pəh Uhgīn otətuati e rəhan nəuviriən kəm təmah.

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87